

การประยุกต์ใช้กฎหมายคณะสงฆ์เพื่อปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนา*

APPLICATION OF THE SANGHA LAW TO PROTECT BUDDHISM

นรา บรรลิตกุล¹, ศักดา แป้นดั่ง² และ อัญลิส จิตรมงคลชัย³

Nara Bunlikitkul¹, Sakda Peanduang² and Anyalyn Jitmongkolchai³

¹วิทยาลัยสงฆ์จันทบุรี

¹Chanthaburi Buddhist College, Thailand

²บริษัท ดีเอ็มแอล เพ้นท์ จำกัด

²Dml.Paint Co.,Ltd, Thailand

³สำนักงานศาลปกครอง

³Office of the Administrative Courts, Thailand

Corresponding Author's Email: saokaoh@gmail.com

วันที่รับบทความ : 13 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่แก้ไขบทความ 17 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 18 กุมภาพันธ์ 2568

Received 13 February 2025; Revised 17 February 2025; Accepted 18 February 2025

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เป็นการศึกษา การประยุกต์ใช้กฎหมายคณะสงฆ์เพื่อปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนา พบว่า การคุ้มครองพระพุทธศาสนาให้มีความมั่นคงจากผู้ที่ต้องการทำลายพระพุทธศาสนานั้นมีความยากขึ้น เพราะพระพุทธศาสนานั้นมีภัยในทุก ๆ ทิศทาง ทั้งภัยภายใน และภัยภายนอก โดยเฉพาะภัยภายในนี้ คือ ชาวพุทธด้วยกันนั้นบ่อนทำลายพระพุทธศาสนาเอง ซึ่งจำเป็นต้องมีการประยุกต์ใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาเข้ามาจัดการ ทั้งกฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา 67 ที่เกี่ยวข้องกับการอุปถัมภ์คุ้มครองพระพุทธศาสนา และกฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ มาตรา 43 และ 44 รวมไปถึงกฎหมายอาญา มาตรา 335 ทวิ โดยเพื่อเป็นการบังคับใช้กฎหมายในการปกป้องคุ้มครอง

Citation:

* ภูมินรา บรรลิตกุล, ศักดา แป้นดั่ง และ อัญลิส จิตรมงคลชัย. (2568). การประยุกต์ใช้กฎหมายคณะสงฆ์เพื่อปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนา. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(1), 221-232.

Nara Bunlikitkul, Sakda Peanduang and Anyalyn Jitmongkolchai. (2025). Application of the Sangha Law to Protect Buddhism. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(1), 221-232.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/madpiadp.2025.14>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

พระพุทธศาสนาให้มีความปลอดภัย และชาวพุทธช่วยกันดูแลพระพุทธศาสนาอันเป็นศาสนาที่ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความเคารพนับถือมาอย่างช้านาน ให้มีความมั่นคงสถาพรสืบไป

คำสำคัญ : การประยุกต์, กฎหมายคณะสงฆ์, ปกป้อง, พระพุทธศาสนา

Abstract

This academic article examines the application of Sangha Law in protecting Buddhism. It highlights the increasing challenges in safeguarding Buddhism from both internal and external threats. This is because Buddhism is dangerous in all directions, both internal and external, especially this internal threat, which is that Buddhists together undermine Buddhism itself, which requires the application of laws related to Buddhism, including the Constitutional Law, Article 6 7 related to the patronage and protection of Buddhism, and the Law on the Sangha Act, Sections 43 and 44, as well as the Criminal Code, Section 335 bis.

Keywords: Application, Sangha Law, Protect, Buddhism

บทนำ

ในการคุ้มครองพระพุทธศาสนาเป็นการที่เหล่าชาวพุทธ หรือพุทธศาสนิกชน และเหล่าพุทธบริษัททั้ง 4 มีการปกป้องศาสนาที่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้เป็นศาสดาของพระพุทธศาสนาให้พ้นจากภัยต่าง ๆ ทั้งภัยที่อยู่ใกล้ตัว และภัยที่ทำให้เกิดความแตกแยกของคณะสงฆ์ โดยเฉพาะภัยในพระพุทธศาสนาที่นับวันนั้นมีอยู่เรื่อย ๆ ซึ่งการที่พระสงฆ์เองนั้นจะปกป้องพระพุทธศาสนาให้พ้นจากภัยเหล่านี้ จำเป็นที่จะต้องมีความร่วมมือจากหลากหลายฝ่าย หรือผู้ที่มีความเคารพนับถือในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้ช่วยกันปกป้องจากสิ่งที่ทำให้พระพุทธศาสนานั้นเสื่อมถอยลงไป คณะสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการปกป้องพระพุทธศาสนาขณะที่ชาวพุทธทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนและอุปถัมภ์ เพื่อเป็นการช่วยเหลือให้พระพุทธศาสนานั้นมีความมั่นคง แต่ปัจจุบันนี้พระพุทธศาสนามีทั้งภัยที่เป็นพระภิกษุสงฆ์เองที่ทำให้พระพุทธศาสนาเสื่อมถอยเพราะประพฤติดนไม่มีความเหมาะสมกับสมณสาธูป โดยการที่จะสร้างศรัทธาให้กลับมาได้นั้น จำเป็นต้องมีการช่วยกันดูแลอย่างเต็มความสามารถ แต่ก็อาจ

เพียงพอได้เลย เพราะหลักธรรมวินัยก็ไม่อาจหยุดสิ่งเหล่านี้ได้ และการประพาดิตนไม่เหมาะสมของพระสงฆ์ก็มีอย่างต่อเนื่องเพราะในยุคโลกาภิวัตน์นี้ ทำให้คนที่นับถือพระพุทธศาสนานั้นได้เห็นสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาจากพระสงฆ์ที่ประพาดิตนศีลธรรม หรือทำผิดในทางพระธรรมวินัย แต่ก็ได้รับการลงโทษทางวินัยสงฆ์แบบเบา ไม่สามารถควบคุมได้ เพราะก็จะกลับมาประพาดิตนซ้ำอีก โดยสิ่งเดียวที่ลงโทษได้หนักขึ้น คือ โทษทางกฎหมายคณะสงฆ์ หรือพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ “พรบ.สงฆ์” ซึ่งก็ต้องดูหลักการของความเป็นจริงว่าจะได้รับการลงโทษแบบไหน หรืออย่างไร ก็ต้องเป็นไปตามกฎหมายที่ได้รับ โดยผู้เขียนได้มีการศึกษาในการที่จะประยุกต์ใช้กฎหมายอย่างไรเพื่อให้สามารถควบคุมดูแล และปกป้องพระพุทธศาสนาจากภัยต่าง ๆ ให้รอดพ้นจากการคุกคามของพระสงฆ์ รวมทั้งจากบุคคลต่างศาสนาเพื่อไม่ให้เกิดการคุกคามพระพุทธศาสนาได้ และเป็นการป้องกันสิ่งต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต

กฎหมายพระธรรมวินัย

สำหรับกฎหมายในพระพุทธศาสนานั้น ซึ่งผู้เขียนได้ทำการศึกษาเพิ่มเติมจากข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา แต่เดิมนั้นพระพุทธศาสนามีการควบคุมดูแลโดยพระธรรมวินัย ซึ่งเป็นข้อบังคับสำหรับพระสงฆ์ในสมัยพุทธกาล โดยมีพระพุทธเจ้าเป็นผู้ออกข้อบังคับ หรือตั้งกฎต่าง ๆ เมื่อพระภิกษุสงฆ์นั้นได้กระทำผิดทางพระวินัย เริ่มตั้งแต่ข้อที่หนักที่สุดคือ “อาบัติหนัก” ถึงขั้นต้องขาดจากความเป็นพระภิกษุ เรียกว่า “ปาราชิก” แต่ในทางพระธรรมวินัยนั้นเป็นกฎหมายหรือข้อบังคับที่ เบาเกินไป ซึ่งการควบคุมดูแลพระสงฆ์นั้นมี 3 ระดับ คือ หนัก กลาง และเบา แต่ในปัจจุบันนี้พระธรรมวินัยของพระพุทธเจ้าที่คอยควบคุมดูแลพระสงฆ์ล้วนเป็นสิ่งที่ไม่สามารถจัดการกับพระสงฆ์ที่ประพาดิตนไม่เหมาะสมได้ มีทั้งความผิดทางพระวินัย และความผิดทางโลก คือ โลกคดีเยน และผิดพระธรรมวินัย แต่ถ้าผิดพระธรรมวินัย มีแค่การขาดจากความเป็นพระภิกษุเท่านั้น แต่ไม่สามารถจัดการลงโทษให้หนักได้กว่านั้น และเพื่อเป็นการแก้ปัญหาในการปกครองของพระภิกษุสงฆ์ในการอยู่ร่วมกัน ในการปฏิบัติตนให้อยู่ในหลักพระธรรมวินัยหรือการทำสังฆกรรมร่วมกัน เช่น ในการระงับอธิกรณ์ การลงนิคหกรรม การสวดปฏิโมกษ์ เพื่อเป็นการแก้ไขความผิดพลาดของพระสงฆ์ให้ได้รับความบริสุทธิ์(พระมหาวิเชียร ธมฺมวชิโร, 2565) และเพื่ออาศัยอยู่ในเพศบรรพชิตต่อไปได้ จึงมีการประพาดิตนในการแก้ไขอาบัติของตน แต่ในการลงโทษล้วนอยู่ในขอบเขตของพระพุทธศาสนาตามความเหมาะสมเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้นในการปกครองคณะสงฆ์ แต่ในการแก้ปัญหาของการประพาดิตนพระธรรมวินัยของพระสงฆ์ เรียกว่า “การระงับอธิกรณ์” โดยใช้หลักการ

วินิจฉัยในการตีความตามหลักฐานต่าง ๆ ของทางพระธรรมวินัยโดยยึดหลักฐานทางข้อบัญญัติ หรือข้อมูลสมัมพุทธกาลที่พระพุทธเจ้าได้ทรงวินิจฉัยไว้ ตามหลักกรรมบทหรือข้อความต่าง ๆ ที่ผ่านมาเช่น ภิกขุณีวิวัคค์(วิ.จ. (ไทย) 7/523/213) กล่าวว่า

“ดูกรโคตมิ เธอพึงรู้ธรรมเหล่าใดว่า
ธรรมเหล่านี้เป็นไปเพื่อความคลายกำหนดไม่ใช่เพื่อความกำหนด
เป็นไปเพื่อความพราก ไม่ใช่เพื่อความประกอบ
เป็นไปเพื่อความไม่สะสม ไม่ใช่เพื่อความสะสม
เป็นไปเพื่อความมกน้อย ไม่ใช่เพื่อความมกมาก
เป็นไปเพื่อความสันโดษ ไม่ใช่เพื่อความไม่สันโดษ
เป็นไปเพื่อความสงบ ไม่ใช่เพื่อความคลุกคลีด้วยหมู่
เป็นไปเพื่อปรารภความเพียร ไม่ใช่เพื่อความเกียจคร้าน
เป็นไปเพื่อความเลี้ยงง่าย ไม่ใช่เพื่อความเลี้ยงยาก
ดูกรโคตมิ เธอพึงทรงจำธรรมเหล่านั้นไว้โดยส่วนเดียวว่า
นั่นเป็นธรรม นั่นเป็นวินัย นั่นเป็นสัตตสุตสน”

ซึ่งเป็นการกล่าวถึงหลักการในการวินิจฉัยของพระพุทธเจ้าในสมัยพุทธกาลที่พระองค์ทรงปรารภกับนางโคตมิ ผู้เป็นภิกษุณีในพระพุทธศาสนาในการแสดงข้อกำหนดในการที่จะประพฤติตนอย่างไรในพระพุทธศาสนา และเพื่อเป็นการสั่งสอนให้เข้าถึงในหลักพระธรรมคำสั่งสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้าให้เข้าสู่การเป็นภิกษุณีที่ดีในพระพุทธศาสนานี้ด้วย แต่อย่างไรก็ตามในการพิจารณา หรือการวินิจฉัยในเรื่องพระธรรมวินัยนั้นก็มิได้อยู่อย่างต่อเนื่องในสมัยพุทธกาล โดยเฉพาะการปรับอาบัติของพระสงฆ์ที่ประพฤติตนไม่เหมาะสมนั้น ก็มีอยู่ในทุก ๆ สมัยซึ่งแล้วแต่ผู้ปกครอง แต่ในการปรับอาบัติก็เป็นแค่ในขั้นตอนทางพระพุทธศาสนาแล้วก็อาจจะมิอยู่อย่างต่อเนื่อง(พระมหาอำนาจ อจฺจริยเมธี และคณะ, 2566) เพราะในปัจจุบันนี้ยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไปล้วนทำให้จิตใจของคนนั้น ไม่ยึดมั่นในหลักคำสอนมากนัก ตามคำสั่งเสียก่อนพระพุทธเจ้าจะเสด็จดับขันธปรินิพพาน จึงทำให้เกิดการประมวลคำสอนของพระพุทธเจ้าในหลาย ๆ ครั้ง เรียกว่า “การสังคายนา” เพื่อปรับปรุงหรือรวบรวมคำสอนให้เกิดเป็นคัมภีร์ไว้ใช้ในการปฏิบัติตาม สำหรับการรักษาคำสอนหรือพระธรรมวินัย รวมทั้งพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ต่อไป

ดังนั้น การใช้กฎหมายพระธรรมวินัยจึงเป็นการปกป้องพระพุทธศาสนาในระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นการคัดเลือกผู้ที่ดำรงอยู่ในพระพุทธศาสนาต่อไปได้เท่านั้น แต่ไม่สามารถปิดกั้น หรือ

ป้องกันภัยทางศาสนาจากผู้ที่มีความประสงค์จะเข้ามาทำลายพระพุทธศาสนาได้ และผู้ที่หาผลประโยชน์จากการใช้พระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือในการบ่อนทำลายได้ แต่ก็ควรมีความสำนึกในพระพุทธศาสนาที่เป็นศาสนาที่บรรพบุรุษนั้นให้ความเคารพศรัทธามาตั้งแต่อดีต แต่ยังคงมีผู้ที่พยายามจะสร้างความเสื่อมเสียต่อพระพุทธศาสนาต่อไปเรื่อย ๆ โดยเฉพาะภัยจากต่างศาสนา และภัยในพระพุทธศาสนาด้วยกัน

กฎหมายคณะสงฆ์

ในการใช้กฎหมายทางคณะสงฆ์เป็นการใช้กฎหมายทางฝ่ายอาณาจักร หรือ “บ้านเมือง” ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีการตราขึ้น รัฐสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงถวายอำนาจรัฐอุดหนุนคณะสงฆ์ให้จัดระบบการปกครองขึ้นเป็นครั้งแรก ด้วยการตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เพื่อให้สอดคล้องกับการปกครองทางราชอาณาจักร และต่อมาครั้งถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลนั้น ได้ทรงตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2484 ขึ้นเพื่อเป็นการยกเลิกพระราชบัญญัติฉบับแรก โดยมีการจัดระบบการปกครองคณะสงฆ์ ให้มีรูปแบบคล้ายกับการปกครองในราชอาณาจักร ครั้นถึงรัชกาลที่ 9 ได้ทรงมีการตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 ขึ้น เพื่อเป็นการยกเลิกพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2484 จัดระบบการปกครองคณะสงฆ์ในรูปแบบใหม่ และเมื่อถึง พุทธศักราช 2535 ได้ตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) ในพุทธศักราช 2535 เพื่อยกเลิกพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 โดยมีในบางมาตรานั้นได้ มีการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2535(วัดโมลีโลกยาราม, 2562) รวมกันเป็นหลักในการจัดระบบการปกครองคณะสงฆ์ พอมาถึงรัชสมัยของพระเจ้าอยู่หัวมหาชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ในหลวงรัชกาลที่ 10 องค์ปัจจุบัน ได้ทรงให้ยกเลิกพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2535 และมีการตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2561 ขึ้นเพื่อเป็นการปรับปรุงพระราชบัญญัตินี้ขึ้นเพื่อให้การอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา ตลอดจนดูแลการปกครองคณะสงฆ์เป็นไปเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่หลักธรรมของพระพุทธศาสนาให้เกิดการพัฒนาจิตใจและปัญญา มีการรักษาพระธรรมวินัยของคณะสงฆ์ให้เป็นไปอย่างถูกต้องดีงามโดยเคร่งครัด เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาแก่พุทธศาสนิกชนทั่วไป(พระราชบัญญัติคณะสงฆ์, 2561) และสำหรับพระราชบัญญัติฉบับนี้มีการแก้ไขเพิ่มเติม ในหลากหลายมาตราซึ่งในแต่ละมาตราพระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการแต่งตั้ง สถาปนา และถอดถอนสมณศักดิ์ของ

พระภิกษุในคณะสงฆ์ ซึ่งมีพระราชอำนาจต่าง ๆ ในกฎหมายฉบับนี้ เพื่อเป็นการอุปถัมภ์ พระพุทธศาสนา(ไทยพีบีเอส, 2561) จึงจำเป็นต้องมีการบังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัตินี้ เพื่อเป็นการปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนาให้มีความปลอดภัยจากผู้ที่ไม่หวังดี แต่ก็ต้องมีการ พิจารณากฎหมายพระราชบัญญัตินี้อย่างถูกต้อง เพราะในกฎหมายฉบับนี้เป็นแค่การอุปถัมภ์ คุ้มครองพระพุทธศาสนา แต่ไม่ได้ปกป้องหรือครอบคลุมเท่าไร จึงจำเป็นต้องมีการนำหลัก กฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2535 มาประกอบในการวินิจฉัยเพิ่มเติม เพราะ กฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2561 นี้มีการยกเลิกกฎหมายของพระราชบัญญัติคณะ สงฆ์ พ.ศ. 2535 ในบางมาตรา แต่ก็ยังสามารถนำมาบังคับใช้ได้ตามปกติ เพราะว่าการปกครอง คณะสงฆ์ให้อยู่ในกรอบพระธรรมวินัย และเพื่อควบคู่ไปกับการรักษาไว้ซึ่งพระพุทธศาสนานั้น เป็นสิ่งสำคัญที่องค์พระมหากษัตริย์จำเป็นต้องกำกับดูแลในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้อยู่คู่ ประเทศไทยอันเป็นเมืองแห่งพระพุทธศาสนานี้ให้มีความเจริญงอกงามสถาพรสืบไป

ดังนั้น การบังคับใช้กฎหมายคณะสงฆ์ที่เป็นพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ โดยมีทั้ง 4 ฉบับ ในการบังคับใช้กฎหมาย และมีการปรับปรุงแก้ไขเพียงบางมาตรา เพื่อเป็นการคุ้มครอง พระพุทธศาสนาให้มีความมั่นคงในราชอาณาจักรไทย โดยจำเป็นที่พระมหากษัตริย์จะทรง อุปถัมภ์คุ้มครองพระพุทธศาสนาให้มีความเจริญสถาพร และเพื่อเป็นการปกครอง พระพุทธศาสนาจากภายในและภายนอก ซึ่งในบางมาตราก็มีการแก้ไขให้สามารถที่จะ บังคับใช้กับพระสงฆ์ที่ประพฤติผิดพระธรรมวินัย และจำเป็นต้องมีการรับโทษทางอาญาของ แผ่นดินด้วย เพราะพระพุทธศาสนาเป็นของปวงชนชาวไทยที่นับถือพระพุทธศาสนามาตั้งแต่ใน ยุคของบรรพบุรุษไทย ซึ่งจำเป็นจะต้องมีการรักษาไว้ซึ่งหลักธรรมคำสั่งสอน รวมทั้งมีการสืบ ทอดต่อไป

การคุ้มครองพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่บุคคลส่วนใหญ่ในประเทศนั้นมีการเคารพนับถือ โดยใน การเคารพนับถือนี้ เป็นการนับถือในหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ไม่เบียดเบียนผู้อื่น แต่ ในทางกลับกันนั้น พระพุทธศาสนาที่เป็นศาสนาแห่งความเมตตา มีความกรุณานั้น ทำให้บุคคล นอกศาสนาอื่น ๆ เข้ามาสร้างความแตกแยกในพระพุทธศาสนา ซึ่งผู้เขียนไม่สามารถจะกล่าว ได้ แต่จำเป็นที่ชาวพุทธทุกคนนั้นจะต้องมีการปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนาให้รอดพ้นจาก อันตรายต่าง ๆ โดยในการปกป้องหรือคุ้มครองพระพุทธศาสนา จำเป็นที่ชาวพุทธนอกจากจะ ศึกษาคำสอนทางพระพุทธศาสนาแล้ว สิ่งที่สำคัญคือ การปฏิบัติตามคำสอนทาง

พระพุทธศาสนา และมีการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา โดยจะต้องช่วยกันปกป้องธำรงรักษาพระพุทธศาสนาไม่ให้มัวหมอง เพื่อดำรงสืบไป(นาโชค อุ่นเวียง, 2561) ซึ่งในการธำรงรักษาไว้ซึ่งพระพุทธศาสนานี้พุทธบริษัทจะต้องรำลึกตระหนักถึงความสำคัญของพระธรรมวินัยเป็นหลัก โดยจะต้องดำรงรักษาไว้ซึ่งพระธรรมวินัยด้วยการเล่าเรียน ศึกษาธรรมทั้งมีการปฏิบัติเพื่อทำให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิตของตน และนำไปขยายผลให้เกิดเป็นประโยชน์ต่อสังคมรวมทั้งแก่ชาวโลก (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2564) เพื่อเป็นการร่วมกันปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนาไม่ให้ถูกทำลาย โดยชาวพุทธจำเป็นต้องช่วยกันเพราะพระพุทธศาสนาเป็นสมบัติของพุทธบริษัท 4 คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา จำเป็นต้องมีหลักในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ดังนี้ คือ 1. การพูดและการเขียนเพื่อชี้แจงเกี่ยวกับหลักพระพุทธศาสนาที่มีความถูกต้อง 2. ใช้หลักการประชาสัมพันธ์ 3. ปฏิบัติให้ตนเป็นตัวอย่างที่ดีในทางพระพุทธศาสนา 4. แสดงผลการปฏิบัติเพื่อให้อื่นเกิดความสนใจในหลักการทางพระพุทธศาสนา(หนังสือพิมพ์ไทยแอลเอ, 2559) แต่ในอีกมุมมองอีกประการที่จะทำให้พระพุทธศาสนานั้นอยู่คู่สังคมได้นั้น และเป็นไปตามสภาพสังคมปัจจุบันนั้น มี 3 อย่าง คือ 1. ประชาธิปไตย เพราะศาสนาจำเป็นต้องยอมรับความเท่าเทียมของสังคมนี้ให้ได้ โดยเฉพาะความหลากหลายทางเพศ หรือสถานภาพทางสังคม 2. ทุนิยม คงจะหลีกเลี่ยงสภาพสังคมอิทธิพลไม่ได้ ต้องมีการปรับตัวเช่น “การสงเคราะห์” คนที่ถูกทุนนิยมกีดกันออกไปจากทรัพยากรของชีวิต คือ คนจน คนไร้สิทธิ์ หรือไร้อำนาจ 3. อัตลักษณ์ใหม่ เพราะบุคคลในสังคมทุกคนล้วนสร้างอัตลักษณ์อันหลากหลายขึ้น ตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคม(นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2558) โดยพระพุทธศาสนานั้นจำเป็นต้องมีการปรับให้เข้ากับสังคมอย่างต่อเนื่องเพื่อคงความเป็นพระพุทธศาสนาไว้ และเพื่อเป็นการรักษาหรือคุ้มครองพระพุทธศาสนาให้ยาวนานต่อไปตามกลไกของสังคม ในการประพฤติ และปฏิบัติของคนในสังคมนี้

ดังนั้น การคุ้มครองพระพุทธศาสนานั้นเป็นหน้าที่ของเหล่าชาวพุทธ และพุทธบริษัททุกคน ที่จะต้องร่วมด้วยช่วยกันดูแลพระพุทธศาสนาให้มีความมั่นคงปลอดภัยในอันตรายต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับพระพุทธศาสนาโดยชาวพุทธจำเป็นจะต้องมีการคุ้มครองพระพุทธศาสนา ซึ่งจะต้องมีการศึกษา แล้วนำไปประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็นการสืบสานพระพุทธศาสนาให้คงอยู่คู่ในสังคม และชาวโลกตลอดไปในการเปลี่ยนแปลงไปของสังคม และจิตใจของบุคคลในทุกวันนี้ล้วนมีการทุกสิ่งต่าง ๆ เข้ามาทำให้การเคารพนับถือเสื่อมถอยไป โดยเฉพาะตัวบุคคลที่คงความเป็นชาวพุทธจะต้องมีการใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจต่าง ๆ ที่มีเข้ามา

การประยุกต์ใช้กฎหมายคณะสงฆ์เพื่อปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนา

ในการประยุกต์ใช้กฎหมายคณะสงฆ์เพื่อปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนา จำเป็นอย่างยิ่งที่จำเป็นจะต้องศึกษากฎหมายให้มีความเข้าใจก่อนที่จะมีการบังคับใช้กฎหมายเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบกับบุคคลส่วนใหญ่ที่เคารพนับถือพระพุทธศาสนาในประเทศนี้ ซึ่งหากไม่มีการใช้กฎหมายจัดการกับบุคคลที่กระทำการบ่อนทำลายพระพุทธศาสนา ให้เกิดความเสียหายต่อศาสนาที่มีผู้เคารพนับถือเป็นจำนวนมาก อาจทำให้พระพุทธศาสนานั้นเกิดความเสียหายและมีผู้ที่เสื่อมศรัทธาในพระพุทธศาสนาอันเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะการใช้พระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือทำลายกันเอง หรือการใช้พระพุทธศาสนาเข้ามาแสวงหาประโยชน์ คือ การหาลาภ สักการะ จากความศรัทธาของชาวพุทธเอง เพราะมักเกิดจากความมกมายในเรื่องของศาสนาที่ไม่ได้ศึกษาอย่างแท้จริงว่า การที่บุคคลจะมีความศรัทธาได้นั้นจำเป็นจะต้องมีความศรัทธาจากหลักการของความเป็นจริง แต่ในปัจจุบันนี้ความศรัทธา หรือความเชื่อนั้นเกิดจากความมกมายที่บุคคลนั้นต้องการแสวงหาผลประโยชน์จากพระพุทธศาสนา โดยในการจะประยุกต์ใช้กฎหมายเพื่อเป็นการปกป้องพระพุทธศาสนานั้น โดยศึกษาที่บทลงโทษของกฎหมายว่าควรจะดำเนินการอย่างไรเมื่อบุคคลผู้นั้นประพฤติตนที่เป็นภัยต่อพระพุทธศาสนา โดยหากเป็นพระสงฆ์ที่ประพฤติผิดในทางพระธรรมวินัยอยู่ในขั้นปานกลาง หรือเบา แต่ไม่ขัดกับหลักกฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ซึ่งจำเป็นจะต้องว่ากันไปตามกระบวนการทางพระธรรมวินัย แล้วให้พระสงฆ์รูปนั้นแสดงโทษของตนต่อกลุ่มของพระสงฆ์ส่วนใหญ่ให้ได้รับการพิจารณาลงโทษตามความเหมาะสม แต่เมื่อบุคคลผู้นั้นประพฤติผิดในทางพระธรรมวินัยร้ายแรง ถึงขั้นให้ขาดจากความเป็นพระสงฆ์หรือพระภิกษุในพระพุทธศาสนา และเพื่อไม่ให้ชาวพุทธส่วนใหญ่เกิดความเสื่อมศรัทธาจึงจำเป็นจะต้องมีการลงโทษทางกฎหมายไปด้วย โดยต้องศึกษาบทลงโทษของกฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 พ.ศ. 2561 ในหมวดที่ 4 ว่าด้วยนิคหกรรมและการสละสมณเพศ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2561)ซึ่งประกอบด้วย มาตราที่ 24 ถึงมาตราที่ 28 ซึ่งเกี่ยวข้องกับการลงนิคหกรรมและสละสมณเพศจากพระภิกษุ ซึ่งเมื่อประพฤติผิดพระธรรมวินัยสงฆ์จำเป็นต้องมีการสละสมณเพศโดยไม่มีความผิดทางอาญา ซึ่งทำให้ชาวพุทธบางคนเกิดความสงสัยว่าทำไมเมื่อพระสงฆ์นั้นประพฤติผิดพระธรรมวินัยร้ายแรงไม่มีกฎหมายทางอาญาเข้ามารองรับ เพราะทำให้พระพุทธศาสนาเกิดความเสื่อม และทำให้ผู้ที่นับถือในพระพุทธศาสนานั้นแสดงความไม่พอใจในการกำหนดบทลงโทษเป็นเพียงเพื่อให้สละสมณเพศ

เท่านั้น ซึ่งก็ทำให้พระสงฆ์หรือบุคคลเหล่านี้กลับมาทำลายพระพุทธศาสนาอีก แต่มี 2 มาตรา ในกฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ฉบับนี้ คือ มาตราที่ 29 และมาตราที่ 30 ในการใช้ บทลงโทษทางอาญา คือ เมื่อพระภิกษุได้กระทำความผิดกฎหมายทางอาญา ซึ่งในความผิดทาง กฎหมายทางอาญานั้น ประกอบด้วย 1. ความผิดในตัวเอง คือ ความผิดที่คนทั่วไปเห็นชัดเจน ว่าเป็นความผิดต่อศีลธรรมอันดีงามของประชาชน 2. ความผิดเพราะกฎหมายห้าม คือ ความผิดที่เกิดจากกฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิด โดยมีได้เกี่ยวกับศีลธรรมอันดีงาม(ส่วนนิติ การ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, 2563) ซึ่งเมื่อพระสงฆ์รูปนั้นประพฤติดีกกฎหมายทางอาญาก็ จำเป็นต้องมีการสละสมณเพศด้วยเช่นกัน แต่ในการกระทำความผิดทางพระธรรมวินัยสงฆ์นั้น ได้รับ โทษแค่สละสมณเพศอย่างเดียว แต่ชาวพุทธควรทำอย่างไรเพื่อให้ได้รับโทษเพิ่มขึ้น โดยได้รับ ทั้งทางอาญา และโทษทางพระธรรมวินัยด้วย ซึ่งเมื่อประพฤติดินไม่เหมาะสมสิ่งจำเป็นต้องมี การแก้ไขกฎหมายเพิ่มเติม เพื่อจัดการได้ทั้งพระสงฆ์ และบุคคลที่บ่อนทำลายพระพุทธศาสนา โดยกฎหมายทางอาญาเป็นกฎหมายที่มีการลงโทษ แต่เมื่อนำกฎหมายรัฐธรรมนูญมาตีความ ดังที่แสดงไว้ในประกาศราชกิจจานุเบกษาว่า ในการอุปถัมภ์คุ้มครองพระพุทธศาสนาอันเป็น ศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านาน รัฐพึงส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา และการเผยแผ่หลักธรรมของพระพุทธศาสนาเถรวาทเพื่อให้เกิดการพัฒนาจิตใจและปัญญา และต้องมีมาตรการและกลไกในการป้องกันมิให้มีการบ่อนทำลายพระพุทธศาสนาไม่ว่ารูปแบบ ใด และพึงส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนมีส่วนร่วมในการดำเนินมาตรการหรือกลไกดังกล่าวด้วย (สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2564) ซึ่งจากข้อมูลในกฎหมายรัฐธรรมนูญได้เขียนตรขึ้นนั้น สิ่ง สำคัญต้องมีการใช้กฎหมายลงโทษผู้ที่กระทำความผิดต่อบุคคลผู้ที่ทำลายพระพุทธศาสนา ในรูปแบบ ต่าง ๆ เช่น การจำคุก แต่เมื่อย้อนกลับมาศึกษาในกฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 (และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2561) ในหมวดที่ 7 มาตรา 43 ว่า ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 15 จัตวา วรรคสอง มาตรา 26 มาตรา 27 วรรคสาม หรือมาตรา 28 ต้อง ระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี โดยในมาตรา 43 นี้ เมื่ออ้างอิงรายข้อมูลที่เกี่ยวข้องแล้ว คือ มาตรา 15 จัตวา วรรคสองว่า พระภิกษุสามเณรตามวรรคหนึ่ง ถึงขั้นให้สละสมณเพศ ต้องสึก ภายในสามวัน นับแต่วันทราบคำสั่งลงโทษ มาตรา 26 พระภิกษุรูปใดล่วงละเมิดพระธรรมวินัย และได้มีคำวินิจฉัยถึงที่สุด ให้ได้รับนิคหกรรมให้สึก ต้องสึกภายในยี่สิบสี่ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ได้ ทราบคำวินิจฉัย มาตรา 27 วรรคสาม พระภิกษุผู้ต้องคำวินิจฉัยให้สละสมณเพศตามวรรคสอง ต้องสึกภายในสามวัน นับแต่วันที่ได้ทราบคำวินิจฉัย และมาตรา 28 พระภิกษุรูปใดต้องคำ

พิพากษาถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลาย ต้องสืบภายในสามวัน นับแต่วันที่คดีถึงที่สุด ซึ่งทั้งหมดนี้มีโทษตามกฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์นี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2561) โดยในส่วนของมาตรา 44 นั้น กล่าวว่า ผู้ใดพ้นจากความเป็นพระภิกษุเพราะต้องปาราชิกมาแล้ว ไม่ว่าจะมีความวินิจฉัยตามมาตรา 25 หรือไม่ก็ตาม แล้วมาอุปสมบทใหม่ โดยกล่าวความเท็จ หรือมีการปิดบังความจริงต่อพระอุปัชฌาย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี ซึ่งจะเห็นได้ว่า การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเพิ่มเติมนี้ ทำให้เกิดความครอบคลุมถึงการให้ความสำคัญของพระพุทธศาสนาของชาวพุทธ เพราะมีกฎหมายให้ความคุ้มครอง และพร้อมปกป้องเสมอเมื่อมีผู้ที่ต้องการทำลายพระพุทธศาสนา

ดังนั้น ในการประยุกต์ใช้กฎหมายคณะสงฆ์เพื่อปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนา เมื่อมีผู้ที่บ่อนทำลายพระพุทธศาสนาให้เกิดความเสื่อมเสีย หรือมีความเสียหายต่อชาวพุทธที่มีความศรัทธาอยู่ จำเป็นที่จะต้องมีการออกมาปกป้องพระพุทธศาสนาให้เกิดความปลอดภัย แต่ในความปลอดภัยนี้ต้องไม่มีผู้ใดได้รับผลกระทบด้วย ซึ่งในการที่จะประยุกต์ใช้กฎหมายให้มีความสอดคล้องกับการลงโทษในปัจจุบันนี้ จำเป็นต้องมีการใช้กฎหมายทั้ง 2 แบบ ในการจัดการกับผู้ทำลายพระพุทธศาสนา โดยต้องใช้กฎหมายพระธรรมวินัยเป็นหลักในการตัดสิน และใช้กฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เป็นส่วนประกอบ เพราะหากไม่ใช้กฎหมายทั้ง 2 แบบนี้ควบคู่กันไปแล้ว ก็อาจจะทำให้พระพุทธศาสนาเสียหายมากขึ้น เพราะทำผิดโทษเบาในทางพระธรรมวินัย แต่ในสายตาชาวโลกเป็นที่น่าติเตียน ซึ่งเป็นการติเตียนของทางโลก “โลกวิชชะ” หรือ ชาวโลกติเตียน ทำให้พระพุทธศาสนาเสื่อมเสีย ต้องมีการประยุกต์กฎหมายพระราชบัญญัติคณะสงฆ์มาใช้เพิ่มเติม และพ่วงกับกฎหมายทางอาญา เพื่อให้เป็นบรรทัดฐานทางสังคม ให้ผู้นั้นไม่ควรนำศาสนาทำลาย โดยเฉพาะผู้ที่มีความรู้มาก แต่ไม่ปฏิบัติตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา แล้วยังแสวงหาผลประโยชน์นั้นด้วย ซึ่งจำเป็นจะต้องจัดการให้ถึงที่สุด

สรุป

การประยุกต์ใช้กฎหมายคณะสงฆ์เพื่อปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนา โดยจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีการศึกษาหลักกฎหมายเพื่อที่จะได้นำมาใช้ในการจัดการกับผู้ที่เป็นภัยต่อพระพุทธศาสนาอันเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยให้ความเคารพนับถือเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งในการที่จะประยุกต์ใช้กฎหมายคณะสงฆ์เพื่อปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนาสิ่งสำคัญคือ ต้องดูความเป็นไปได้ของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ทั้ง 4 ฉบับ และฉบับที่มีการแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติม

มาประยุกต์ใช้ให้เกิดความมีเสถียรภาพทางกฎหมาย โดยทำให้บุคคลหรือพระภิกษุสงฆ์ผู้กระทำความเสื่อมเสียในพระพุทธศาสนาได้รับการลงโทษทางกฎหมาย ตามมาตรา 43 และมาตรา 44 ที่ผู้ใดกระทำความผิดในการประพฤติดความเสื่อมเสียกับพระพุทธศาสนา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี โดยมีกฎหมายพ่วงที่เข้ามาในมาตรานี้ คือ มาตรา 15 จัตวาวรรคสอง มาตรา 26 มาตรา 27 วรคสาม และมาตรา 28 ซึ่งมีความผิดในการประพฤติดทำให้เกิดความเสื่อมเสียในพระพุทธศาสนา โดยฝ่ายอาณาจักรหรือฝ่ายรัฐจะต้องเข้าไปจัดการผู้ที่บ่อนทำลายพระพุทธศาสนาโดยใช้กฎหมายคณะสงฆ์โดยตรงไปตรงมา ซึ่งต้องมีการใช้อำนาจรัฐต่อผู้ที่แสวงหาผลประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา ซึ่งจะทำให้พระพุทธศาสนามีความมั่นคง และสภาพสืบต่อไปในอนาคตในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงของโลก แต่การรักษาวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนานั้นไม่มีการเปลี่ยนแปลงก็เพียงพอ โดยสรุปแล้วกฎหมายคณะสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการรักษาความมั่นคงของพระพุทธศาสนา อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อจำกัดบางประการ เช่น การลงโทษทางพระธรรมวินัยที่อาจไม่สามารถป้องกันปัญหาบางอย่างได้ ดังนั้นจึงควรมีการปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายให้ครอบคลุมมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ไทยพีบีเอส. (2561). *โปรดเกล้าฯ พ.ร.บ.คณะสงฆ์ ฉบับที่ 4*. เรียกใช้เมื่อ 12 สิงหาคม 2567 จาก <https://www.thaipbs.or.th/news/content/273430>
- นำโชค อุ่นเวียง. (2561). *การดำรงรักษาพระพุทธศาสนาของพุทธบริษัทไทย*. เรียกใช้เมื่อ 12 กันยายน 2567 จาก <https://www.trueplookpanya.com/learning/detail/34729>
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2558). *ปกป้องพระพุทธศาสนาจากเผด็จการทุกรูปแบบ*. เข้าถึงได้จาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_560
- พระมหาวิเชียร ธมฺมวชิโร. (2565). พระวินัย : หลักการป้องกันและแก้ไขปัญหาของคณะสงฆ์. *วารสารวิจัยธรรมศึกษา*, 5(1), 162-175.
- พระมหาอำนาจ อจฺฉริยเมธี และคณะ. (2566). ความรับผิดชอบทางอาญา และพระธรรมวินัยของภิกษุสงฆ์กรณีศึกษาพระภิกษุรับของโจร. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร*, 6(3), 66-76.
- พระราชบัญญัติคณะสงฆ์. (2561). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135 ตอนที่ 50 ก, 17 กรกฎาคม 2561.

- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วัดโมลีโลกยาราม. (2562). *เอกสารประกอบคำบรรยายเรื่อง พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ 4 ฉบับ*. เรียกใช้เมื่อ 12 สิงหาคม 2567 จาก <https://www.watmoli.com/wittaya-four/2450/>
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2564). *พระไตรปิฎกกับการดำรงพระพุทธศาสนา*. เรียกใช้เมื่อ 12 สิงหาคม 2567 จาก <https://www.watnyanaves.net/en/book-reading/371/1>
- ส่วนนิติการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. (2563). *ประวัติความเป็นมาของกฎหมายอาญาไทย*. เรียกใช้เมื่อ 12 สิงหาคม 2567 จาก <https://dla.wu.ac.th/th/archives/3547>
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). *พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 (และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2561)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. (2564). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2564)*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: แอคทีฟ พริน.
- หนังสือพิมพ์ไทยแอลเอ. (2559). *การรักษาดูแลพระพุทธศาสนาเป็นหน้าที่ “ใคร”*. เรียกใช้เมื่อ 12 สิงหาคม 2567 จาก http://www.thailanewspaper.com/article/dhamma_som_samai/1592.php